

**ДО ЧЛЕНОВЕТЕ НА НАУЧНО ЖУРИ
ПО ПРОЦЕДУРА ЗА ПРИДОБИВАНЕ
НА ОНС „ДОКТОР“
ПО ДОКТОРСКА ПРОГРАМА:
„ФИНАНСИ, ПАРИЧНО ОБРЪЩЕНИЕ,
КРЕДИТ И ЗАСТРАХОВКА (ФИНАНСИ)“**

СТАНОВИЩЕ

Рецензент: доц. д-р Валентин Иванов Милинов, Стопанска академия „Д. А. Ценов“ - Свищов, катедра „Финанси и кредит“.

Автор на дисертационния труд: Николай Кирилов Калистратов, Докторантски № D010221242, редовна докторантура, обучение финансирано от държавата, по област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление: 3.8. Икономика, докторска програма: „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка (Финанси)“.

Върху дисертационен труд на тема: „Влияние на икономиката в сянка върху данъчните приходи в България“

Научен ръководител: проф. д-р Стоян Проданов

Основание за изготвяне на рецензията: участие в състава на научно жури, утвърдено със заповед № със Заповед № 254 от 16.04.24г. на Ректора на СА „Д. А. Ценов“ – Свищов.

Настоящото становище е изготвено съгласно изискванията на Закона за развитие на академичния състав в България, Правилника за неговото приложение и Правилника за развитие на академичния състав в СА „Д. А. Ценов“ – Свищов.

I. Обща характеристика на дисертационния труд

Представеният за рецензиране проект за дисертационен труд на тема „Влияние на икономиката в сянка върху данъчните приходи в България“, с автор Николай Кирилов Калистратов е в обемът от 191 стандартни страници, които включват заглавна страница, съдържание, въведение, основен текст от три глави, заключение, библиография и приложения.

Разработката е онагледена с 41 фигури и списък от 140 използвани и цитирани литературни източника.

Научната разработка на автора Николай Кирилов Калистратов има характер на дисертационен труд, който представлява изследване по актуален проблем с финансово-икономически характер.

Заглавието на дисертационния труд е добре формулирано като представя разглежданата актуална проблематика, свързана със явлението „сивата“ икономика, широко разпространено във времето и пространството, в различните държави и форми на обществена организация, което ограничава генерирането на публични приходи, а от тук и възможностите на страните за предоставяне на обществени блага. Изследва се „сивата“ икономика като трайно глобално явление, с дълбоки исторически корени най-вече при политическа нестабилност, причинена от честа смяна на правителства и парламенти, което предполага необходимостта от по-задълбочено анализиране на нейните причини, размери и въздействие, за да се формулират ефективни политики за намаляване на нейното негативно влияние върху икономиката и обществото.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд.

Методологията на изследването се базира на използвана специализирана литература и действащата нормативна уредба като се прилагат методите на анализ и синтез и принципите на сравнителния, логическия и системен подход. Авторът демонстрира добър научен стил и аналитична мисъл. Дисертационният труд има утвърдена стандартна структура, която се състои от въведение, три глави, заключение, списък с използвана и цитирана, справка за съответствие с националните изисквания по ПП на ЗРАСРБ, декларация за оригиналност.

Във въведението коректно за представени обект, предмет, изследователска теза, основната цел и задачите, които си поставя изследването.

В първа глава е направен обстоен теоретичен преглед на понятието „сива икономика“ като е представено теоретично въведение в данъчната система и нейните проблеми, взаимовръзките им с бизнес средата и явлението „икономика в сянка“.

Във втора глава се анализират аспектите на развитието на явлението сива икономика и негативното влияние при генерирането на публични

приходи. Авторът анализира ефектите от различни методи за борба с икономиката в сянка и представя необходимостта от употребата на холистичен подход в борбата с нея.

В трета глава представлява емпирично изследване на бизнеса и гражданите по отношение на икономиката в сянка и избягването на данъци. Анализирани са мерките за ограничаване негативното влияние на икономиката в сянка върху данъчните приходи в България.

В заключението обобщава изводите от трите глави и необходимите мерки за ограничаване негативното влияние на икономиката в сянка върху данъчните приходи в България.

Авторефератът е разработен в необходимия обем – 56 страници, стандартна структура и информация, която съответства на съдържанието дисертационния труд, отразява постигнатите резултати и основните приносни моменти, обобщени от автора.

Към дисертационния труд са приложени необходимите публикации (студия и два доклада представени на научни конференции), които включват важни части от направеното авторово изследване.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд.

Дисертационният труд има своите научни и научно-приложни приноси в областта на финансите, които надграждат научните изследвания в областта на хармонизиране на европейското данъчно облагане и данъчния контрол.

Като основни научно-приложни приноси на автора могат да се представят:

Първо. Обосновани са актуалността на проблематиката, свързана с влиянието на сивата икономика върху приходите от данъци, капацитетът на държавата да финансира публични политики.

Второ. Дебатира се данъчният морал, който определя желанието и готовността на индивидите да плащат данъците си и да спазват данъчните закони като сложен феномен, зависещ от множество фактори. Излагат се аргументи от гледна точка на различни етични школи и се апробират етичните дилеми на данъчното облагане.

Трето. Аргументирана е ползата от прилагането на холистичен подход при изследването на икономиката в сянка.

Четвърто. Анализират се проблемите на данъчното законодателство в България и са дефинирани основните методологически проблеми пред редизайна на данъчното облагане за редуциране на икономиката в сянка.

Пето. Проведено е емпирично изследване, включващо анкетно проучване за ефектите от сивата икономика и нагласите на бизнеса и гражданите. Изследването, базирано на качествените методи, е конструирано да обогати и разшири хипотезите в изследователския процес, като се предлагат нови идеи и се увеличава дълбочината на анализа на получените резултати.

Шесто. Формулирани са препоръки за борба със сивата икономика и ефективно редуциране на размера ѝ в България. Те са базирани на добри практики от Европа, анализа на емпиричното изследване и проучените в дисертацията казуси. Включват стратегии за влияние на различни детерминанти на сивата икономика, като се отчитат трудността и времето, необходимо за реализация на някои от тях.

IV. Критични бележки, въпроси и препоръки по дисертационния труд.

Представеният за рецензиране дисертационен труд няма допуснати съществени слабости, пропуски или противоречия, което ми дава основание вместо въпроси да дам своята препоръка към авторът, на база на притежавания практически опит и представените значими реформаторски идеи да продължи с научните изследвания по темата до постигането на реални резултати, свързани със значително намаляване на размера на „сивата икономика“ у нас.

V. Обобщено заключение и становище.

Рецензираният дисертационен труд на тема: „Влияние на икономиката в сянка върху данъчните приходи в България“ с автор Николай Кирилов Калистратов, представлява самостоятелна научна разработка, която притежава чертите на задълбочено дисертационно изследване по важен и актуален проблем с финансов и обществен характер. Ето защо считам, че дисертационния труд напълно отговаря на критериите за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ от Закона за развитие на академичния състав в Р. България и Правилника за неговото

прилагане в СА „Д.А. Ценов“ – Свищов. Затова давам в моето становище **положителна оценка** по откритата процедура и препоръчвам на уважаемото научно жури да присъдят образователната и научна степен „доктор“ по докторска програма: „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка (Финанси)“ на докторант **Николай Кирилов Калистратов**.

гр. Свищов
07.05.2024 г.

Изготвил становището:.....
(доц. д-р Валентин Милинов)